

**ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนา
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร: มุมมองของผู้กำหนดนโยบาย**
**Key success factors to Information and Communication
Technology Development policies: A policy-maker's perspective**

เรืออากาศโทหญิง สุจิตา บทสันเทียะ (Flg.Off. Sutida Botsontia)¹

ปราโมทย์ ลือนาม (Pramote Luenam)²

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมุมมองของผู้กำหนดนโยบายของกองทัพอากาศ ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การจัดการความรู้ และองค์การแห่งการเรียนรู้ ที่มีผลต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยการใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ที่เก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถามจากบุคลากรต่ำกว่าระดับบริหารจำนวน 115 คน มาทำการวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรม SPSS และ AMOS แสดงค่าความสอดคล้องของโมเดล P-value = 0.433, $\chi^2/df = 1.021$, RMSEA = 0.013, CFI = 0.999 และ TLI = 0.999 นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างจากบุคลากรตั้งแต่ระดับบริหารขึ้นไปจำนวน 26 คน รวมเป็นบุคลากรทั้งหมดของกรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทหารอากาศ

ผลการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพพบข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่า ปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่จะส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารคือ ปัจจัยด้านองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งปัจจัยด้านการจัดการความรู้จะส่งผลทางอ้อมผ่านตัวขึ้นกลางคือ ปัจจัยด้านองค์การแห่งการเรียนรู้เท่านั้น

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การจัดการความรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้ ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

Abstract

The purpose of this study is to determine the key success factors of the Information and Communication Technology Development policies. The study focuses on the relationship between Information and communication technology, knowledge management and learning organizations that influence success in accordance with the Information and Communication Technology Development policies. This study is a mixed methods research using both qualitative and quantitative research methodology. The quantitative data was collected through online questionnaire from 115 staff below the executive level. By analyzing the Structural Equation Model (SEM) with the SPSS and AMOS Program. The model showed a goodness-of-fit with P-value = 0.433,

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

$\chi^2/df = 1.021$, RMSEA = 0.013, CFI = 0.999 and TLI = 0.999. The qualitative data were collected by conducting semi-structural in-depth interviews of 26 management-level staff, which includes all personnel of the Directorate of Information and Communication Technology, Royal Thai Air Force.

The results from both research methods found consistent conclusions that the first major factors directly effecting success in accordance with the Development Policy on Information and Communication Technology are the information communication and technology factors. Secondary are the organizational learning factors. And Knowledge management factors are only indirectly affected to the successful implementation of the Development Policies on Information and Communication Technology through the mediator, Learning Organization factors.

Keywords: Information and Communication Technology, Knowledge Management, Learning Organization, Successful implementation of ICT development policies

บทนำ

กรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทหารอากาศ (ทสส.ทอ.) เป็นองค์การในฝ่ายอำนวยการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีหน้าที่พิจารณา เสนอนโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ควบคุม กำกับ การ พัฒนา ดำเนินการ ด้านระบบบัญชาการและควบคุม ช่วย เครือข่าย เทคโนโลยีสารสนเทศ การสงครามสารสนเทศ การสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ และการสงครามอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงจัดการความรู้ ควบคุม ประเมินผล และตรวจตรากิจการด้านสารสนเทศและสงครามอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งยังมีหน้าที่ในการนำเสนอแนะนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้กับกองทัพอากาศ ภายใต้แนวความคิด การปฏิบัติการใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง มุ่งสู่วิสัยทัศน์เดียวกันคือ การเป็นกองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค

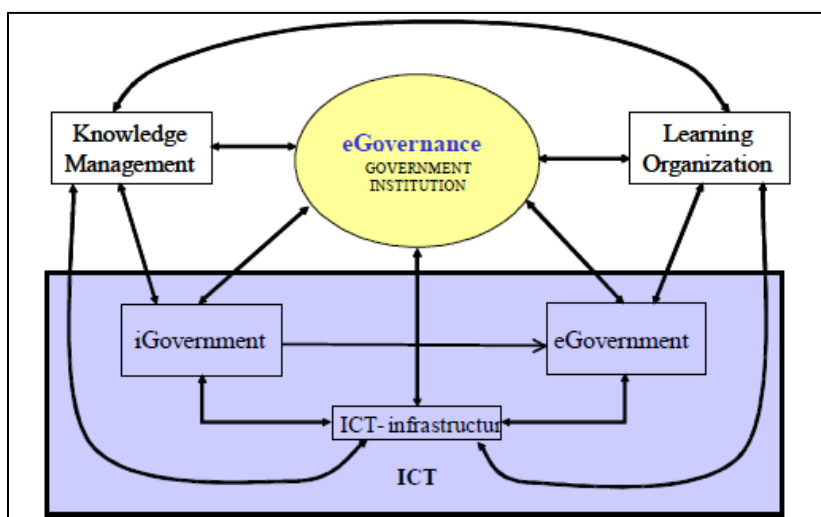
ด้วยความสำคัญของการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และจากการศึกษาแบบจำลอง Berce, Lanfranco และ Vehovar (2008) ที่ใช้อธิบายเกี่ยวกับปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จตามนโยบาย การพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ผู้วิจัยจึงเกิดความต้องการที่จะทำความเข้าใจองค์ประกอบที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามนโยบาย การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Successful implementation of ICT development policies: ICT-Poli) จากความเชื่อมโยงกันระหว่างการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาบุคลากรในทุกระดับให้มีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information & Communication Technology: ICT) ปัจจัยด้านการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) และปัจจัยด้านองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization: LO) โดยการหาตัวแบบที่แสดงถึงปัจจัยของปัญหา และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการและการกำหนดแนวทางการปฏิบัติภายใต้นโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีผลต่อการจัดการความรู้
2. ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการจัดการความรู้ ที่มีผล ต่อ องค์การแห่งการเรียนรู้
3. ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การจัดการความรู้ และ องค์การ แห่งการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมุมมองของผู้ กำหนดนโยบาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

แบบจำลอง Berce, Lanfranco และ Vehovar เป็นแบบจำลองที่ช่วยในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้าน ICT, KM และ LO ในบริบทของอิทธิพลที่มีต่อการปกครองในรูปแบบการประยุกต์ใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการบริหารและบริการของภาครัฐหรือให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาารัฐบาลดิจิทัล (e-Governance) ซึ่งถูกคิดค้นโดย Berce, Lanfranco และ Vehovar (2008) โดยการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้าน ICT เป็นตัวขับเคลื่อนที่แข็งแกร่งต่อ e-Governance ตามด้วยปัจจัยด้าน KM ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการจะใช้ประโยชน์ที่แท้จริงจากเทคโนโลยีนั้น จำเป็นต้องนำหลักการของ KM มาใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำกับดูแลให้การพัฒนา e-Governance มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับปัจจัยด้าน LO แม้ว่าจะมีความสัมพันธ์ที่น้อยกว่าก็ตาม

ภาพที่ 1 แบบจำลอง Berce, Lanfranco และ Vehovar
ที่มา: Berce, Lanfranco และ Vehovar (2008)

ICT ตามคำนิยามของ Majeed และ Ayub (2018) หมายถึง การรวมและบูรณาการครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ เครือข่ายโทรคมนาคมและเครือข่ายสารสนเทศ และระบบสารสนเทศเข้าด้วยกัน โดย ICT ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินนโยบายและกิจการต่าง ๆ ตลอดจนเป็นเครื่องมือที่ทำให้การแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจกับความพร้อมด้าน ICT โดยจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information & Communication Technology Infrastructure: ICT-Infra) และ (2) ระบบงานสารสนเทศ (Information System: IS) ที่ใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน

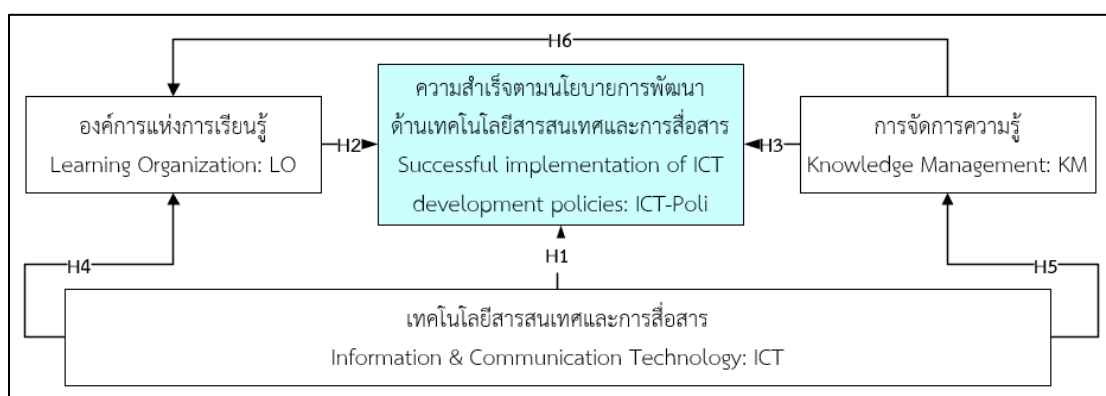
KM ตามคำนิยามของ Dalkir (2017) หมายถึง กระบวนการสร้าง แบ่งปัน การใช้ข้อมูลและความรู้ขององค์กร โดย Nonaka และ Takeuchi (1995) ได้นำเสนอโมเดลเซกิ (SECI Model) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้แบบรูปธรรม (Explicit Knowledge) และความรู้แบบนามธรรม (Tacit Knowledge) ผ่าน 4 กระบวนการที่สามารถยกระดับความรู้ของบุคลากรให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยจะใช้เพื่อวัดผล เริ่มจาก (1) การแลกเปลี่ยนความรู้ (Socialization: S) เป็นการสร้างความรู้แบบนามธรรม โดยการพูดคุยหรือสังเกตบุคคลที่มีความรู้หรือประสบความสำเร็จ (2) การสกัดความรู้ (Externalization: E) เป็นการถ่ายทอดความรู้แบบรูปธรรม โดยการเผยแพร่ออกเป็นลายลักษณ์อักษร (3) การรวบรวมความรู้ (Combination: C) เป็นการผสมผสานความรู้แบบรูปธรรมเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้แบบเป็นรูปธรรมใหม่ และ (4) การผนึกความรู้ (Internalization: I) เป็นการนำความรู้ใหม่ที่ได้รับไปปฏิบัติจนกลายเป็นความรู้แบบนามธรรมฝังอยู่ในตัวบุคคล โดยการศึกษาของ Zouari และ Dakhli (2018)

ยังชี้ให้เห็นว่า การจัดการความรู้จะต้องมีองค์ประกอบในการขับเคลื่อน คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากร กระบวนการ และบริบทขององค์กร ซึ่งสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่าง KM, LO และ ICT ได้เป็นอย่างดี

LO ตามคำนิยามของ Allouzi, Suifan และ Alnuaimi (2018) หมายถึง สถานที่ที่ส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับขยายขอบเขตความรู้ความสามารถของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง กับมีทักษะในการสร้าง รับ ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ ตลอดจนปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานเพื่อสะท้อนความรู้ที่ได้รับใหม่ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดวินัย 5 ประการ (The fifth discipline) ของ Senge (1990) มาใช้เพื่อวัดผล ประกอบด้วย (1) การคิดอย่างเป็นระบบ (System thinking) มุมมองแบบองค์รวมเห็นความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ (2) การเรียนรู้ของทีมงาน (Team Learning) การแลกเปลี่ยน และพัฒนาความรู้ความสามารถร่วมกัน (3) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) บุคลากรพัฒนวิสัยทัศน์ของตนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร (4) แบบแผนความคิด (Mental Models) ทักษะคิดของบุคลากรที่มีต่อองค์กร และ (5) ความมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง (Personal Mastery) การตระหนักรู้ของบุคลากรมีผลต่อผลลัพธ์ที่องค์กรต้องการ โดยการศึกษาของ Habtoor, Arshad และ Hassan (2020) กล่าวว่า การพัฒนา LO อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การพัฒนาศักยภาพประสบความสำเร็จ ประกอบกับการศึกษาของ Reese และ Sidani (2020) พบว่า การสร้างให้เกิด LO ปัจจัยที่เข้ามามีบทบาทที่สำคัญคือ KM และการประยุกต์ใช้ ICT นั้นเอง

ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ถูกให้ความหมายไว้ในกองทัพอากาศ (2563) คือ การพัฒนากระบวนการทำงาน บุคลากร และองค์กร บนพื้นฐานของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ปลอดภัย และทันต่อสถานการณ์ ทั้งนี้ระดับความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมุมมองของผู้กำหนดนโยบายวัดผลจาก ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารผ่านนโยบายและโครงการ/งบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ความสำเร็จในการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่องผ่านนโยบายและโครงการ/งบประมาณด้านการศึกษา และความก้าวหน้าในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นเอกภาพ

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม ทำให้ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิด เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยการเชื่อมโยงกันระหว่างความพร้อมด้าน ICT การรับรู้เกี่ยวกับ KM และการเป็น LO ทั้งนี้จะทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ (1) H1: ICT มีอิทธิพลทางตรงต่อ ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2) H2: LO มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (3) H3: KM มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (4) H4: ICT มีอิทธิพลทางตรงต่อ LO (5) H5: ICT มีอิทธิพลทางตรงต่อ KM และ (6) H6: KM มีอิทธิพลทางตรงต่อ LO ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ผู้วิจัยใช้บุคลากรกลุ่มอำนวยการระดับกลาง กลุ่มอำนวยการระดับต้น กลุ่มผู้ปฏิบัติ และเจ้าหน้าที่ในองค์การ ที่มีความหลากหลายด้านอายุ การศึกษา และลักษณะงาน จำนวน 115 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยและสร้างมาตรวัดของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ มาตรวัดด้านข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยนำมาแจกแจงในรูปของความถี่และสถิติเบื้องต้น เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น และมาตรวัดตัวแปรที่เป็นคำถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบ Likert Scale 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มากที่สุด

ระดับ 4 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มาก

ระดับ 3 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง ปานกลาง

ระดับ 2 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง น้อย

ระดับ 1 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ: ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruency Index: IOC) เพื่อหาค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถามในแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งผลการตรวจสอบพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.5-1.00 ทุกข้อคำถาม ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับได้ ($IOC > 0.5$)

2) ตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้วยการใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ไครอนบาคแอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยทดสอบ (Pre-Test) จากกลุ่มทดลอง 30 ตัวอย่าง เพื่อวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Model) ซึ่งผลการตรวจสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแต่ละตัวแปรมีค่าตั้งแต่ 0.89 ขึ้นไป ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับได้ (> 0.70)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) ขอความอนุเคราะห์จาก ทสส.ทอ. แจกแบบสอบถามให้กับบุคลากรกลุ่มอำนวยการระดับกลาง กลุ่มอำนวยการระดับต้นกลุ่มผู้ปฏิบัติ และเจ้าหน้าที่ในองค์การ เพื่อตอบแบบสอบถามพร้อมเก็บรวบรวมส่งคืนให้ภายในวันและเวลาที่กำหนด

2) เก็บรวบรวมแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกในโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ IBM SPSS Statistics 26.0.0.1 พร้อมตรวจสอบความถูกต้อง คัดเลือกข้อคำถาม และหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบแต่ละด้านจำแนกรายปัจจัย

3) สร้างโมเดลสมมติฐานผ่านโปรแกรมสร้างโมเดลสมมติฐาน IBM SPSS Amos 26.0.0 โดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) เป็นพื้นฐานเพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม จากนั้นนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผล

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ผู้วิจัยใช้บุคลากรกลุ่มผู้บังคับบัญชา บริหารระดับสูง และบริหารระดับกลาง/อำนวยการระดับสูงในองค์การ ที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตลอดจนควบคุม กำกับ ดูแล และแก้ปัญหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับองค์การภายใต้กองทัพอากาศอื่น ๆ จำนวน 26 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง โดยได้ร่างคำถามปลายเปิดที่มีค่าสำคัญที่ต้องการโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้

มีความสมบูรณ์มากขึ้นพร้อมปรับลดย่ำคำให้สอดคล้องตามสถานการณ์และผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้การสัมภาษณ์จะมีการจดบันทึกและบันทึกเสียงกรณีได้รับอนุญาตเพื่อใช้เป็นหลักฐาน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) ขอความอนุเคราะห์จาก ทสส.ทอ. แจกร่างคำถามปลายเปิดที่จะใช้สัมภาษณ์เชิงลึก ให้กับ บุคลากรกลุ่มผู้บังคับบัญชาบริหารระดับสูง และบริหารระดับกลาง/อำนวยการระดับสูงในองค์กร เพื่อเตรียมการ ถูกสัมภาษณ์พร้อมนัดวันและเวลาในการให้ข้อมูล

2) นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจำแนกข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และเชื่อมโยงแนวคิดที่สัมพันธ์กัน จากนั้นนำมาตีความสรุปผล เพื่อยืนยัน สนับสนุน หรือตรวจสอบข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาหรือผลการวิจัย

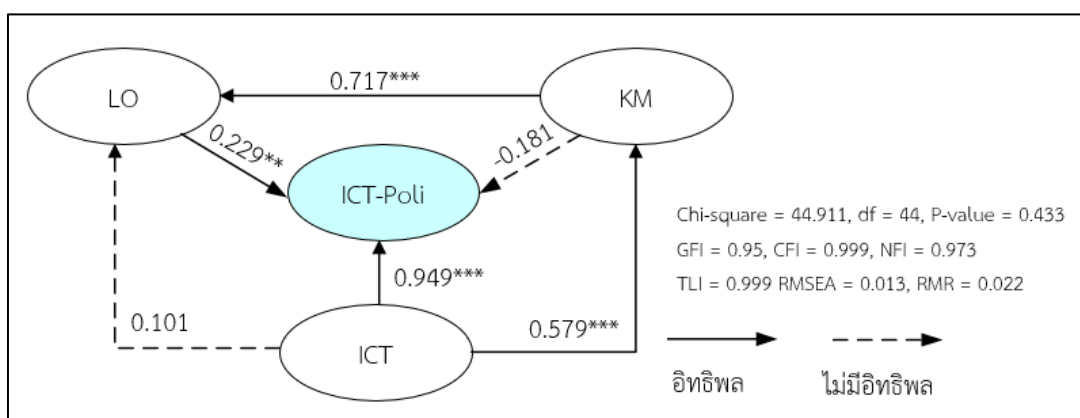
1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงชั้นยศเรืออากาศตรี (ร.ต.) - เรืออากาศเอก (ร.อ.) ร้อยละ 40 รองลงมาคือจ่าอากาศตรี (จ.ต.) - จ่าอากาศเอก (จ.อ.) ร้อยละ 27 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 71 และอยู่ในช่วงอายุ 24-41 ปี ร้อยละ 78

สำหรับการวิเคราะห์ค่าถามจำแนกรายปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้าน ICT อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$) ปัจจัยด้าน KM อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$) ปัจจัยด้าน LO อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) และปัจจัยด้าน ICT-Poli อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$) เช่นเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างที่ปรับใหม่ (Modified Adjustment Model) พบว่า ตัวแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินดัชนีความสอดคล้องของโมเดล โดยมีค่าไค-สแควร์ (X^2) = 44.911 องศาอิสระ (df) = 44 ค่า p-value = 0.433 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (X^2/df) = 1.021 ความสอดคล้องจากดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (≥ 0.95) ค่า GFI = 0.95 ค่า CFI = 0.999 ค่า NFI = 0.973 และค่า TLI = 0.999 และความสอดคล้องจากค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า (≤ 0.05) ค่า RMSEA = 0.013 และค่า RMR = 0.022 ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้าง
แสดงค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมาตรฐานของโมเดล ($n = 115$)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร สามารถอธิบายอิทธิพลระหว่างตัวแปรของปัจจัยเชิงสาเหตุได้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	Std. estimate	S.E.	C.R.	P	ผลการทดสอบ
H1: ICT มีอิทธิพลทางตรงต่อ ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	.949	.090	9.178	***	ICT มีอิทธิพลทางตรง ด้วยขนาดอิทธิพล =.949 ต่อ ICT-Poli อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งให้ค่า t-value หรือ C.R.=9.178 (≥ 1.96 ตามเกณฑ์) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้
H2: LO มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	.229	.098	2.597	.009**	LO มีอิทธิพลทางตรง ด้วยขนาดอิทธิพล =.229 ต่อ ICT-Poli อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งให้ค่า t-value หรือ C.R.=2.597 (≥ 1.96 ตามเกณฑ์) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้
H3: KM มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	-.181	.113	-1.651	.099	KM ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อ ICT-Poli โดยค่า $P > 0.05$ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้
H4: ICT มีอิทธิพลทางตรงต่อ LO	.101	.068	1.160	.246	ICT ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อ LO โดยค่า $P > 0.05$ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้
H5: ICT มีอิทธิพลทางตรงต่อ KM	.579	.080	6.116	***	ICT มีอิทธิพลทางตรง ด้วยขนาดอิทธิพล =.579 ต่อ KM อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งให้ค่า t-value หรือ C.R.=6.116 (≥ 1.96 ตามเกณฑ์) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้
H6: KM มีอิทธิพลทางตรงต่อ LO	.717	.105	6.307	***	KM มีอิทธิพลทางตรง ด้วยขนาดอิทธิพล =.717 ต่อ LO อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ซึ่งให้ค่า t-value หรือ C.R.=6.307 (≥ 1.96 ตามเกณฑ์) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

หมายเหตุ * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\leq .05$, ** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .01$, *** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .001$

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่ออธิบายอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลโดยรวมของโมเดล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า KM ได้รับอิทธิพลโดยรวมและอิทธิทางตรงจากปัจจัยด้าน ICT (TE,DE=0.579) มากที่สุด LO ได้รับอิทธิพลโดยรวมและอิทธิทางตรงจากปัจจัยด้าน KM (TE,DE=0.717) มากที่สุด รองลงมาได้รับอิทธิพลโดยรวมจากปัจจัยด้าน ICT (TE=0.516) แบ่งเป็นได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้าน ICT

ผ่านตัวแปรชั้นกลาง KM ($IE = 0.415$) ในขณะที่ไม่ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้าน ICT แสดงว่า ตัวแปร KM เป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์แบบเต็มรูป (Full mediation) ระหว่าง ICT และ LO อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในขณะที่ ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้รับอิทธิพลโดยรวมจากปัจจัยด้าน ICT ($TE = 0.962$) มากที่สุด แบ่งเป็นได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้าน ICT ($TE = 0.949$) รองลงมาคือได้รับอิทธิพลโดยรวมและอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้าน LO ($TE, DE = 0.229$) โดยได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้าน KM ผ่านตัวแปรชั้นกลาง LO ($IE = 0.164$) ในขณะที่ไม่ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้าน KM แสดงว่า ตัวแปร LO เป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์แบบเต็มรูป (Full mediation) ระหว่าง KM และ ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

เมื่อพิจารณาค่า R^2 พบว่า (1) ตัวแปร KM ถูกอธิบายด้วยตัวแปร ICT ได้ร้อยละ 33.5 (2) ตัวแปร LO ถูกอธิบายด้วยตัวแปร ICT และ KM ได้ร้อยละ 60.8 และ (3) ตัวแปร ICT-Poli ถูกอธิบายด้วยตัวแปร ICT, KM และ LO ได้ร้อยละ 94.7 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 อิทธิพลของบุพปัจจัย (antecedents) ที่มีผลต่อตัวแปรตาม

ตัวแปรผลลัพธ์ ตัวแปรสาเหตุ	KM			LO			ICT-Poli		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ICT	.579***	-	.579***	.101	.415***	.516***	.949***	.013	.962***
KM	-	-	-	.717***	-	.717***	-.181	.164*	-.017
LO	-	-	-	-	-	-	.229*	-	.229*
ค่าความเที่ยง R^2	.335			.608			.947		

หมายเหตุ : DE=direct effect, IE=indirect effect, TE=total effect, * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\leq .05$, ** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .01$, *** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .001$

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 26 คน สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณทั้งหมด สรุปได้ดังนี้

ICT มีอิทธิพลต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นอย่างมากที่สุด และถูกให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เนื่องจาก ICT เป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมการเป็นกองทัพอากาศชั้นนำในภูมิภาค เป็นเครื่องมือในการช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักและภารกิจรองให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังให้ข้อเสนอแนะในทิศทางเดียวกันว่า นอกจากความพร้อมด้าน ICT ที่มีอย่างเพียงพอแล้ว การพัฒนาด้าน ICT ให้ทันสมัยและต่อเนื่องก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะ ICT ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้อุปกรณ์ที่ใช้กันอยู่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เราจึงต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้ความสำคัญกับบุคลากร หากบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการประยุกต์ใช้งาน การไม่ยอมรับ การไม่เห็นความสำคัญหรือขาดความใส่ใจในการใช้งาน ICT เหล่านี้แล้ว แม้ว่า ICT จะแข็งแกร่งหรือมีความพร้อมมากเพียงได้ก็จะหมดประโยชน์และไม่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานใด ๆ ได้เท่าที่ควรจะเป็น

LO มีอิทธิพลต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นอย่างมาก เนื่องจากการพัฒนาที่ดีและยั่งยืนนั้น ย่อมเกิดจากการสร้างองค์ความรู้ขององค์กร การที่บุคลากรในองค์กรมีความต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างบุคคลและทีมงานทั้งจากภายในและภายนอกองค์กรอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวว่า การสร้างให้เกิด LO จะทำให้การ

ดำเนินงานหรือการพัฒนา ไม่ว่าจะด้าน ICT หรือด้านอื่น ๆ เป็นไปได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว โดยทุกภาคส่วนจะต้องดำเนินงานอย่างจริงจัง เป็นระบบ และต่อเนื่อง ผ่านการให้ความสำคัญจากผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาบุคลากร รวมถึงการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในระดับผู้บังคับบัญชาและผู้บริหารองค์กรเพื่อนำไปสู่การเป็น LO ที่แท้จริง

ICT มีอิทธิพลต่อ KM เป็นอย่างมาก เนื่องจาก การสร้าง KM ให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีการประยุกต์ใช้ ICT ที่มีประสิทธิภาพด้วย ดังนั้นการนำ ICT มาเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนงาน KM จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง เพราะจากรูปแบบการดำเนินงานขององค์กรที่มีการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรให้ปฏิบัติงานในแต่ละตำแหน่งได้ตามระยะเวลา และมีบุคลากรที่มีความสามารถหรือความสนใจเฉพาะที่เหมือนกันกระจายอยู่ตามแต่ละองค์การ การจัดเก็บความรู้ไว้ที่ศูนย์กลาง และการสร้างชุมชนนักปฏิบัติจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การแลกเปลี่ยนความรู้ การเรียนรู้ และการพัฒนาต่อยอดความรู้ เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น ทั้งยังมีส่วนช่วยในการลดปัญหาองค์ความรู้สูญหายไปตามบุคคลอีกด้วย

KM มีอิทธิพลต่อ LO เป็นอย่างมาก เนื่องจากองค์การได้ใช้ KM เป็นส่วนในการขับเคลื่อนหลักเพื่อสร้างให้เกิด LO ซึ่งหากมองเป็นภาพแล้ว ภายในแผนการพัฒนา LO จะมีการดำเนินงานด้าน KM อยู่โดยที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมองเห็นคุณค่าและการมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการ KM เพื่อสร้างให้บุคลากรเกิดความต้องการในการดำเนินงาน KM ด้วยตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ และต่อเนื่อง หรือจัดให้มีกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาความรู้ รวมถึงการให้ความสำคัญนอกเหนือจากความรู้คือเรื่องทักษะการรับรู้และการถ่ายทอดความรู้ของบุคลากร โดยการดำเนินการจะต้องมีลักษณะที่ไม่เป็นการสร้างภาระงานเพิ่มเติมให้กับบุคลากรด้วย

KM มีอิทธิพลต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางอ้อมผ่าน LO เป็นอย่างมาก เนื่องจากหากการดำเนินงาน KM ขาดประสิทธิภาพแล้ว จะมีผลกระทบอย่างมากกับการพัฒนา LO ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั่นเอง ทั้งนี้ การมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงไม่สามารถที่จะละเลยการให้ความสำคัญกับ KM ได้ ถึงแม้ KM จะไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางตรงเลยก็ตาม เช่นเดียวกับ ICT ที่มีอิทธิพลต่อ LO ทางอ้อมผ่าน KM เป็นอย่างมาก เนื่องจากหากการประยุกต์ใช้ ICT ขาดประสิทธิภาพแล้ว จะมีผลกระทบอย่างมากกับการดำเนินงาน KM ที่อาศัย ICT เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนที่สำคัญไม่ต่างจากเรื่องของความรู้และบุคลากร

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ICT และ LO ว่า ในด้านนโยบายมีความชัดเจนและได้รับความสำคัญจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงอยู่แล้ว แต่เนื่องจากกองทัพอากาศจัดตั้งเพื่อปฏิบัติการกิจด้านการยุทธเป็นหลัก (ภารกิจหลัก) ทำให้การจัดสรรโครงการ/งบประมาณถูกมุ่งเน้นไปที่ด้านนี้มากกว่าการปฏิบัติการกิจด้านการสนับสนุน (ภารกิจรอง) ที่อาจถูกให้ความสำคัญลดลงไปตามลำดับ ทำให้เกิดผลกระทบด้านความต่อเนื่องในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ขององค์การ ซึ่งภารกิจด้านการสนับสนุนเป็นสิ่งที่ไม่อาจมองข้ามได้ เพราะหากการปฏิบัติการกิจรองขาดประสิทธิภาพแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อภารกิจหลักได้เช่นกัน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมุมมองของผู้กำหนดนโยบาย มีดังนี้

1. ผลการศึกษา ICT มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Majeed และ Ayub (2018) และงานวิจัยของ Berce, Lanfranco และ Vehovar (2008) ที่กล่าวว่า ICT เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานทุกรูปแบบควบคู่ไปกับการดำเนินนโยบายการบริหารองค์กรสมัยใหม่ โดย ICT ที่มีประสิทธิภาพ เป็นตัวขับเคลื่อนอันแข็งแกร่งที่จะทำให้การ

ดำเนินงานใด ๆ ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี รวมถึงงานวิจัยของ Titien, Fajar, Irma และ Yanuar (2021) ยังชี้ชัดว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จของรัฐบาลดิจิทัลเป็นอย่างมาก

2. ผลการศึกษา LO มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Habtoor, Arshad และ Hassan (2020) และงานวิจัยของ Hussein, Omar, Noordin และ Ishak (2016) ที่กล่าวว่า LO มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานขององค์กร หากการพัฒนา LO ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว สิ่งนี้จะช่วยให้การดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาขององค์กรไม่ว่าด้านใด เกิดผลสำเร็จตามไปด้วย โดยงานวิจัยของ Lanfranco และ Vehovar (2008) ก็กล่าวเช่นกันว่า LO ส่งผลกระทบทงตรงต่อนโยบายการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

3. ผลการศึกษา KM มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ KM ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ Berce, Lanfranco และ Vehovar (2008) ที่กล่าวว่า KM เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล แต่จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบสิ่งที่น่าสนใจว่า KM มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารผ่าน LO อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Titien, Fajar, Irma และ Yanuar (2021) ที่กล่าวว่า KM ไม่ได้มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของรัฐบาลดิจิทัล และงานวิจัยของ Reese และ Sidani (2020) ที่กล่าวว่า LO ได้เข้ามามีบทบาทกับการพัฒนาองค์การทุกรูปแบบและบทบาทของ KM ก็เข้ามามีส่วนอย่างมากในการสร้างให้เกิด LO ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาที่มุ่งเน้น KM เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ โดยจะต้องผลักดันแผนการพัฒนา LO ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมด้วย

4. ผลการศึกษา ICT มีอิทธิพลทางตรงต่อ LO พบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ ICT ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อ LO ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ Reese และ Sidani (2020) และงานวิจัยของ Reese และ Yusuf (2018) ที่กล่าวว่า สิ่งที่มีผลกระทบต่อการเป็น LO นอกเหนือจาก KM และเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญคือ การประยุกต์ใช้ ICT แต่จากข้อมูลเชิงประจักษ์กลับพบว่า ICT มีอิทธิพลทางอ้อมต่อ LO ผ่าน KM อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งข้อค้นพบนี้ สอดคล้องตามแผนการดำเนินงานสำหรับการเป็น LO ขององค์กรที่ ICT จะถูกใช้เพื่อการสนับสนุน KM เป็นส่วนใหญ่โดยที่ KM เป็นเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่สุดภายใต้แผนการพัฒนา LO ของกองทัพอากาศ (2560) โดยทั้ง KM และ ICT จะมีความเชื่อมโยงและสนับสนุนกันเพื่อไปสู่เป้าหมายการเป็น LO ทั้งนี้ Darwin (2017) ได้กล่าวว่า การสร้างให้เกิด LO จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทั้งจาก องค์การบุคลากร KM และ ICT โดยทุกส่วนจะต้องเชื่อมโยงและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันจนเกิดเป็น LO ที่แท้จริง

5. ผลการศึกษา ICT มีอิทธิพลต่อ KM พบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abu-Shanab และ Shehabat (2018) งานวิจัยของ Chibuzor (2019) และงานวิจัยของ Zouari และ Dakhli (2018) ที่กล่าวว่า การประยุกต์ใช้ ICT ในการสร้าง การจัดเก็บ การวิเคราะห์ การถ่ายโอน/การเผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นและต้องให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของบุคลากรเลย และงานวิจัยของ Titien, Fajar, Irma และ Yanuar (2021) ก็ได้กล่าวถึงบทบาทของ ICT ที่ส่งผลเชิงบวกอย่างมากต่อ KM

6. ผลการศึกษา KM มีอิทธิพลต่อ LO พบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonmepit (2020) งานวิจัยของ Reese และ Sidani (2020) งานวิจัยของ Al Saifi (2019) และงานวิจัยของ เอกกนก พนาดำรง (2016) ได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า KM มีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันในระดับมากต่อ LO โดยการจะสร้างให้เกิด LO ที่มีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพนั้น องค์กรจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการกระบวนการ KM ที่แข็งแกร่งควบคู่ไปด้วยเสมอ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมุมมองของผู้กำหนดนโยบายมากที่สุดก็คือปัจจัยด้าน ICT โดยจะต้องมุ่งพัฒนาความพร้อมด้าน ICT ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบสารสนเทศที่ใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานทั้งกับการกิจหลักและการกิจรองให้มีประสิทธิภาพ รองลงมาคือปัจจัยด้าน LO ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยตรง ทั้งนี้ ปัจจัยด้าน KM ก็ยังคงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องดำเนินงานตามกระบวนการ KM มีการนำ ICT มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมตามความต้องการของบุคลากรเพื่อสร้างให้เกิดการยอมรับและใช้งาน โดยจะต้องดำเนินงานควบคู่ไปกับองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะสร้างให้เกิดเป็น LO ด้วย จึงจะส่งผลทางอ้อมให้ความสำเร็จตามนโยบายการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในมุมมองของผู้กำหนดนโยบายเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองทัพอากาศ. (2563). *แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกองทัพอากาศ พ.ศ.2563 - 2570*. กรุงเทพฯ: กองทัพอากาศ.
- กองทัพอากาศ. (2560). *แผนแม่บทการขับเคลื่อนกองทัพอากาศให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔*. กรุงเทพฯ: กองทัพอากาศ.
- เอกกนก พนาดำรง. (2016). มุ่งสู่... องค์กรแห่งการเรียนรู้ (*Learning Organization*) ด้วย KM. *Siriraj Medical Bulletin*, 9(2), 90-92.
- Abu-Shanab, E., & Shehabat, I. (2018). The influence of knowledge management practices on e-government success. *Transforming Government: People, Process and Policy*.
- Al Saifi, S. A. (2019). Toward a theoretical model of learning organization and knowledge management processes. *International Journal of Knowledge Management (IJKM)*, 15(2), 55-80.
- Allouzi, R. A. R., Suifan, T. S., & Alnuaimi, M. (2018). Learning organizations and innovation mediated by job satisfaction. *International Journal of Business and Economics Research*, 7(1), 7-19.
- Boonmepit, P. (2020). *การบริหารวินัยองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถาบันการศึกษาภาครัฐในพื้นที่ตะวันตกของประเทศไทย*. *The Journal of Sirindhornparithat*, 21(1), 182-196.
- Berce, J., Lanfranco, S., & Vehovar, V. (2008). eGovernance: information and Communication technology, knowledge management and learning organisation culture. *Informatica*, 32(2).
- Chibuzor, A. A., Jovita, O. U., Onyemachi, U. C. (2019). Knowledge Management and Organizational Innovation. *Strategic Journal of Business and Social Science*, 2(2), 1-20.
- Dalkir, K. (2017). *Knowledge management in theory and practice*. MIT press.
- Darwin, C. (2017). Building a learning organization. *Knowledge Solutions*, 57.
- Gunjal, B. (2019). Knowledge management: Why do we need it for corporates. *Malaysian Journal of Library & Information Science (ISSN: 1394-6234)*.
- Habtoor, A. S., Arshad, D. A., & Hassan, H. (2020). learning Organization, strategy adoption and Knowledge Transfer as Factors for improving Performance of Higher education institutions: a literature review. *Journal of Business Management and Accounting*, 8(1), 85-103.
- Hussein, N., Omar, S., Noordin, F., & Ishak, N. A. (2016). Learning organization culture, organizational performance and organizational innovativeness in a public institution of higher education in Malaysia: A preliminary study. *Procedia economics and finance*, 37, 512-519.

- Majeed, M. T., & Ayub, T. (2018). Information and communication technology (ICT) and economic growth nexus: A comparative global analysis. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences (PJCSS)*, 12(2), 443-476.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. Oxford university press.
- Reese, S. R., & Sidani, Y. (2020). *Learning organization thought leaders interview series*. The Learning Organization.
- Reese, S., & Yusuf, S. (2018). *A view of the learning organization from a practical perspective: interview with Michael Marquardt*. The Learning Organization.
- Senge, P. (1990). *Peter Senge and the learning organization*. Recuperado de.
- TitienSulistiawaty, FajarSurahman, Irma IrawatiPuspaningrum, YanuarWicaksono. (2021). The Impact of Knowledge Management, Administrative Management, Information Technology for E-Government Success. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 12728-12741.
- Zouari, M. B. C., & Dakhli, S. B. D. (2018). A multi-faceted analysis of knowledge management systems. *Procedia computer science*, 138, 646-654.